

Podplukovník Ing. Pavel Ť u l á k

Přinesla reorganizace AČR také její reformování?

Na první pohled se takto položená otázka zdá být nelogickou. Proto chci v následujících statcích tuto myšlenku rozvinout a zamyslet se nad jejími jednotlivými aspekty zejména z pohledu bojové a mobilizační pohotovosti (BoMoPo). Chci se tedy zaměřit na dvě oblasti, které jak se domnívám vytváří renomé AČR v očích laické i odborné veřejnosti. Jedná se i o pojmy, které přímo souvisí či jsou spjaté s těmito oblastmi, jako jsou např. otázky hodnocení bojové pohotovosti, otázky zmobilizování a přípravy záloh. K této úvaze mne také inspirovaly informace v tisku zabývající se přístupy a hodnocením vojenských funkcionářů pozemních sil USA při zapojování rezervistů a příslušníků Národní gardy (NG) do mírových operací na Balkáně.

* * *

Je zcela evidentní že, personální a logistické otázky se markantně odrážejí v jejich plánech pro polní soudržné „integrované“ činné – rezervní síly. Velitelské složky Národní gardy USA, konkrétně 49. obrněné divize (Texas), přebírají velení nad stabilizačními silami při březnové, sedmé rotaci sil (SFOR 7) v Bosně. V tomto historickém rozvinutí bojových jednotek NG ve vedoucí úloze v důležité mírové operaci, pozemní síly mobilizují a rozmístí na Balkáně okolo 1000 „polovičních“ vojáků z jedenácti států. Devítiměsíční rozvinutí je první ze dvou AC-RC (činná služba-záložní součást) operací v Bosně v praxi. V srpnu 2001 převezmou další SFOR misi gardisté od 29. pěší divize (lehká) NG s velitelstvím ve Virginii, společně s vojáky od mírové 10. horské divize. Jednotka utvořená z 29. a 10. divize setrvá v Bosně do dubna 2002. Jednotka skládající se pouze s profesionálů bude plnit SFOR misi mezi dvěma rozmístěními AC-RC.

Rozmístění jednotky od 49. divize má dát profesionálním silám odlehčení ze stále rostoucího operačního tempa (OPTEMPO), které podemílá (ničí) jejich sílu. Toto bylo konstatováno koncem roku 1999, kdy dvě divize obdržely stupeň C-4 v hodnocení připravenosti. To znamená, že tyto divize (10. horská divize, 1. pěší divize), které mají část jednotek zapojeny v mírových operacích na Balkáně, potřebují další posílení osobami, zařízeními a výcvikem před nasazením do bojové činnosti v souladu s vojenskou doktrínou tak, aby USA byly schopny vést boj a vítězit ve dvou regionálních válkách současně.

Rozhodnutí učiněné armádními funkcionáři povolal jednotky Národní gardy, aby převzaly vedení tak důležitých misí jako je SFOR, je významný zkušební test v AC-RC vzájemných vazbách u pozemních sil.

Při uvědomění si těchto faktů vraťme se zpět k našim problémům. Nejprve několik postřehů zabývajících se „permanentní“ reorganizací našich ozbrojených sil v posledních deseti letech. Je třeba zdůraznit, že příslušníky ozbrojených sil bylo vykonáno obrovské množství práce. Zde je však podle mne potřeba rozdělit přístup MO, respektive GŠ AČR, od přístupu vojsk při hodnocení její úspěšnosti. Zejména ti, které změny postihly přímo existenci, hodnotí tuto etapu vývoje ozbrojených sil velmi rozporuplně. Pro dokreslení situace je však nutné objektivně konstatovat, že pozice pro velení AČR nebyla a není jednoduchá, protože v celém tomto období působilo a působí množství specifických faktorů, tlaků a podmínek, a to ve všech směrech a všech situacích (obr. 1).

Periodizace dosavadního vývoje

Nejsem historik, a proto mi nepřísluší hodnocení z pohledu historie. Pro snadnější orientaci však lze dle mého názoru toto desetileté období velmi schematicky z pohledu BoMoPo rozdělit do tří charakteristických období: období po roce 1989, období před vstupem ČR do NATO a období po vstupu ČR do NATO. Každé toto období se vyznačovalo určitými charakteristickými opatřeními a rysy, kdy se v něm odrážela mezinárodní politická situace, vnitropolitická situace, neustálá „rotace“ ministrů obrany, ale zejména nedostatek finančních prostředků.

Období po roce 1989

Pro toto období je charakteristický velký vnitropolitický tlak na armádu, vedoucí až ke zpochybňování její účelnosti. Dochází k rozdělení ozbrojených sil, byla předávána obrovská množství materiálu a techniky na Slovensko, začíná redukce početních stavů. Území státu opouštějí cizí ozbrojené síly. Struktura musí být změněna včetně provedení personálních změn bez ohrožení funkčnosti, je zahájena vlastně „vynucená“ reorganizace, hledá se postavení ozbrojených sil a bezpečnostní doktrína, rapidně je snižován objem finančních prostředků či jsou odčerpávány z rozpočtu pro jiné účely.

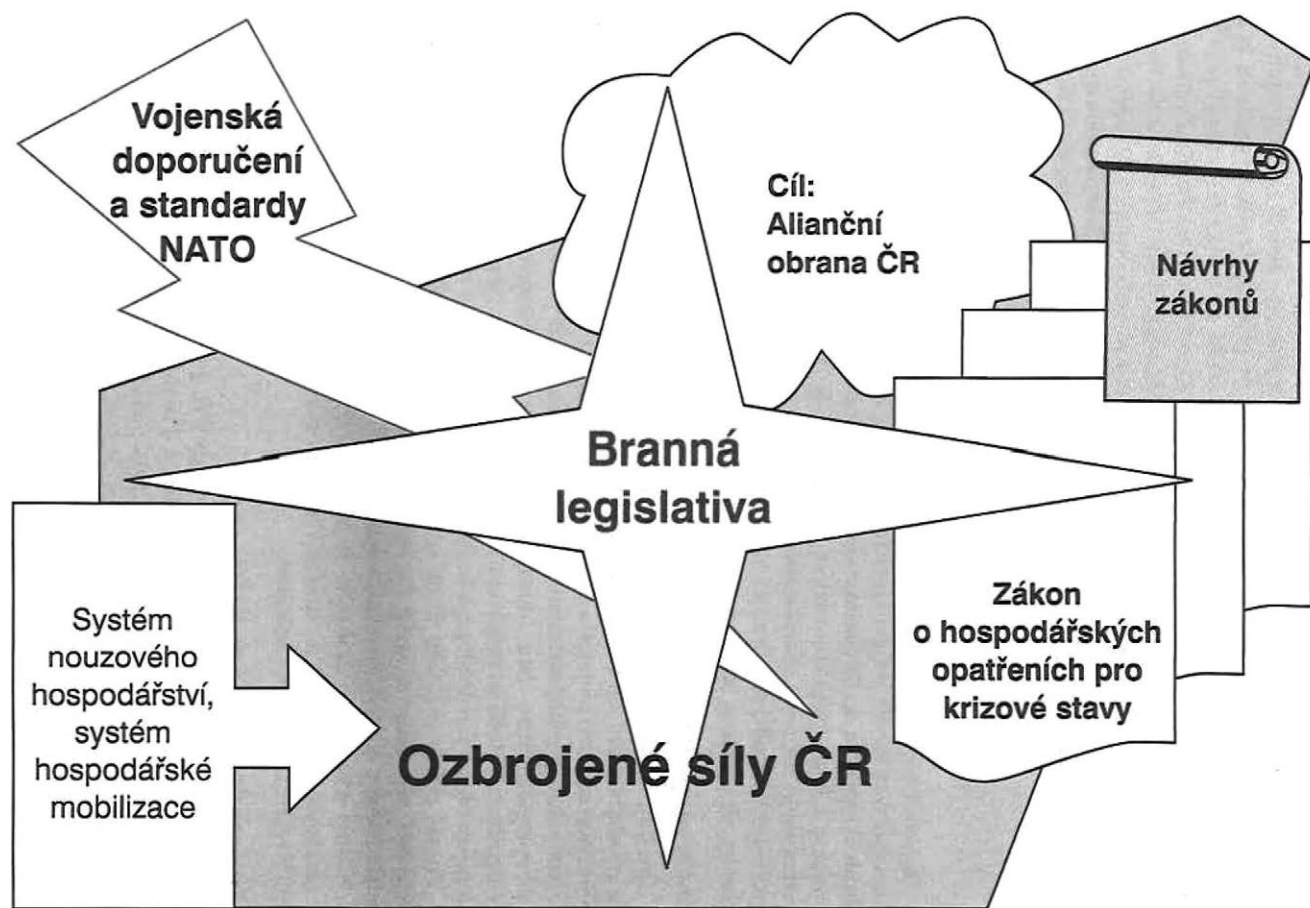
Prudký pokles reálného finančního ocenění a s tím související prestiže vojenského povolání pokračuje a stává se bolestnou realitou. Plně se však projevuje efekt setrvačnosti a určité konzervativnosti.

Normy platné pro BoMoPo se nemění, v mobilizační podřízenosti nedochází k závažným změnám a díky úsilí příslušníků ozbrojených sil jsou úkoly zabezpečovány a ozbrojené síly jsou bojeschopné.

Období před vstupem ČR do NATO

Je charakterizováno reorganizací Armády ČR. Jsou plněny úkoly vyplývající z PfP a zahájeno zapojení do mírových operací. Pokračuje tlak na snižování finančních prostředků, jsou opouštěny tradiční vojenské posádky. AČR je pozitivně hodnocena za pomoc a schopnosti, které prokázala při řešení nevojenských ohrožení na Moravě. Pokračuje se na zpracování branné legislativy.

K dosažení věrohodné schopnosti eliminace rizik a ohrožení bezpečnosti České republiky je zahájen proces členění AČR z hlediska operačního použití na **síly okamžité reakce (SOR)**, **síly rychlé reakce (SRR)** a **hlavní obranné síly (HOS)**, z hlediska struktury na **pozemní vojsko**, **vzdušné síly**, **vojsko územní obrany** a **logistiku**.

Obr. č. 1

V pozemních vojsku se předpokládá doplnění mírových počtů osob, zbraňových systémů a bojové techniky v silách okamžité a rychlé reakce snížením počtu brigád. Ve vzdušných silách je zamýšleno zvýšení naplněnosti bojových útvarů osobami snížením počtu leteckých základen a protiletadlových raketových brigád a pluků. V logistice se předpokládá racionalizace řízení, zmenšení rozsahu činností, využívání schopností civilního sektoru v oblastech, kde je to výhodné a možné, a centralizace skladů. Logistiku se předpokládá koncipovat jako komplexní systém služeb na územním principu s účelovými mobilními prvky. Výše zásob se předpokládá stanovovat pouze pro aktivaci dvojnásobku mírových sil ve struktuře, odpovídající úkolům SOR, SRR a HOS.

Předpokládá se že normy platné pro BoMoPo se budou postupně měnit jak pod vlivem nedostatku finančních prostředků, tak i s ohledem na reorganizaci AČR. Jsou studována a transformována dosažitelná vojenská doporučení NATO do podmínek AČR a vytvářeny nové mobilizační prvky (výcvikové mobilizační základny, mobilizační základny a mobilizační střediska), prodlužovány doby pohotovosti a snižovány počty zařazených osob v normách dosažitelnosti.

Celá oblast BoMoPo AČR je s velkým úsilím zabezpečována a ozbrojené síly jsou bojeschopné, avšak některé útvary pouze s omezením.

Proces mobilizačního rozvíjení vojsk je koncipován nově k dosažení maximální možné míry efektivity udržování potřebných válečných kapacit rezortu i státu při zachování schopnosti dosáhnout cílového stavu v disponibilním čase. Rozhodujícím prvkem pro navrhované změny se stává faktor času, který umožňuje snížit celkovou zatíženost rezortu obrany v rozsahu udržovaných zásob pro brannou pohotovost státu.

V tomto systému se předpokládá určitým způsobem redukovat disponibilní potřebu zbraní a vojenského materiálu, část mít pouze smluvně zajištěnu a její dodání aktivovat až v případě příslušných signálů o ohrožení bezpečnosti státu. Pro mobilizaci v mírovém stavu je navrhována aktivace mobilizované armády v rozsahu do dvojnásobku mírových počtů.

Pro případ signálů nasvědčujících nebezpečí výrazného zhoršení bezpečnostní situace se předpokládá dosáhnout takové připravenosti a smluvního zajištění schopností státu, které by umožnilo během 1,5-2 let vytvořit válečnou armádu v rozsahu čtyřnásobku mírových počtů AČR. Předpokládá se, že řada modernizačních programů zbraňových systémů by ve větším rozsahu byla zahájena až při těchto signálech.

Přebírá se myšlenka, charakterizovaná zejména výstavbou mobilních obrněných a mechanizovaných jednotek, která je vlastní pro ozbrojené síly většiny průmyslově vyspělých zemí. Minimálně 40 procent všech bojových vozidel těchto ozbrojených sil tvoří obrněná vozidla. Účinnost využití výzbroje a možnosti vedení vševojskového boje je různá. Pro pozemní vojsko se předpokládá vytvoření obrněných a mechanizovaných jednotek. Pouze pro vojsko územní obrany se předpokládá vytvoření pěších jednotek. Ozbrojené síly založené na pěších jednotkách jsou však charakteristické zejména pro méně rozvinuté země. Schopnosti těchto jednotek plně využít zavedenou výzbroj a vést vševojskový boj jsou velmi omezené. Z řady hledisek připomínají ozbrojené jednotky z doby první světové války, vyzbrojené však účinnějšími zbraněmi. Proto je s nimi počítáno pouze pro ochranu a obranu zázemí.

Rozvinutí AČR na válečnou strukturu a počty se nadále předpokládá zajišťovat mobilizací, kterou by v souladu s platnými příslušnými zákony prováděly její stanovené

mírové organizační struktury a na její realizaci by se podílely v rozsahu své působnosti orgány státní správy, samosprávy a právnické osoby. Stávající zákonné normy však nepostihují dynamičnost vývoje, a proto zastarávají, a tlak na jejich přepracování sílí, novelizace je však blokována určitou vnitropolitickou nestabilitou v ČR.

Období po vstupu ČR do NATO

Toto zatím poslední období je charakterizováno pokračující reorganizací Armády ČR, praktickým zapojením ČR do struktur NATO a z toho vyplývají úkoly pro AČR. Je přijata nová branná legislativa, intenzivně prováděna jazyková příprava příslušníků ozbrojených sil, jsou zahájeny modernizační programy, v praxi je realizován zákon ochrany utajovaných skutečností, pokračuje plnění úkolů mírových operací a jsou plně přejímána vojenská doporučení a standardy NATO.

Snahou MO je postupně přetvořit ozbrojené síly na komplexní adaptabilní ozbrojené síly, které se vyznačují menším počtem sil a prostředků, vysokou finanční náročností výzbroje, připraveností a provozuschopností techniky, pružností a při- způsobilostí v celém spektru možných konfliktů. Bojová činnost je charakterizována využitím nejmodernějších technologií, společným použitím různých druhů ozbrojených sil a ozbrojených sil více států, vícerozměrným manévrem, vysoce přesnou municí, moderními vozidly a zvýšeným přehledem o situaci na bojišti.

Vyčlenění sil okamžité a rychlé reakce pro alianční spolupráci a následná schopnost hlavních obranných sil státu spolupůsobit v aliančním uskupení i mimo území státu je rozhodující změnou v pojetí obranné doktríny státu. Přijetím ČR do NATO se tato povinnost podílet se na eliminaci ohrožení kteréhokoli ze států Aliance stává aktuální.

K plnění tohoto úkolu jsou v rámci jednání mezi ČR a NATO definovány síly a prostředky státu, vyčleněné a připravované k plnění závazků alianční povahy. Rozsah těchto sil je průběžně upřesňován vzájemnými dohodami v rámci procesu obranného plánování, plánování cílů sil a dotazníku obranného plánování.

K významným charakteristikám moderních ozbrojených sil patří, jak jsem již uvedl, jejich pružnost a využitelnost v celém spektru krizových situací. V souladu s těmito požadavky je dokončeno členění AČR z hlediska operačního použití **na síly okamžité reakce, síly rychlé reakce a hlavní obranné síly**. Z hlediska struktury se člení na **pozemní síly, vzdušné síly, síly územní obrany a podpůrné složky**.

V silách územní obrany jsou ponechávány prvky pod národním velením, které jsou orientovány na plnění úkolů v zázemí s důrazem na jeho ochranu a ostrahu. **Ministerstvo obrany je rozhodujícím orgánem pro zabezpečení obrany státu, jeho součástí je Generální štáb Armády ČR**. Struktura je postavena v souladu se standardy NATO.

V oblasti ekonomické jsou respektovány předpokládané rozpočtové zdroje jako omezující podmínka. Po roce 2000 se předpokládá, že výše vojenských výdajů na obranu dosáhne úrovně dvou procent HDP.

Předpokládá se postupně měnit normy platné pro BoMoPo jak pod vlivem realizace vojenských doporučení a standardů NATO, tak i s ohledem na reorganizaci AČR. Prodlužují se doby pohotovosti (avšak přísně cílově a výběrově), přehodnocuje se poměr TVP a TMP, stanovují se určité kategorie připravenosti, upravují se délky doby stmelení a snižují se počty zařazených osob v krátkých normách dosažitelnosti se souběžným zabezpečením jejich vyrozumívání technickými prostředky.

Na základě přijatých zákonů jsou přepracovávány INA. Oblast BoMoPo AČR je zabezpečována, a to i v podmínkách přímého dopadu opakujících se reorganizačních změn. Ozbrojené síly jsou bojeschopné, některé útvary pouze s omezením.

Rozvinutí ozbrojených sil ČR na válečnou strukturu a počty se předpokládá zajišťovat mobilizací, v souladu s platnými příslušnými zákony. Pojetí mobilizace ozbrojených sil ČR se všeobecně vztahuje k vybudování konvenční síly, která je reakcí na vnější hrozbu a zajišťuje podporu cílů národní bezpečnosti ČR. Pokrok v technologiích a zapojení do aliančních sil umožňuje varování ještě před vybudováním konvenčních sil. Takto získaný čas dovoluje adekvátní reakce a konvenční mírové síly jsou udržovány na úrovni, která je nezbytná pro všeobecnou mobilizaci nebo vybudování potřebných sil v době, kdy budou potřebné.

I přes pokračující změny v povaze konvenčního konfliktu se však ukazuje, že je prozíravé udržovat jistou „mobilizační schopnost“ nad úrovní výrobní kapacity ekonomiky ČR v době míru. Tato schopnost, zajišťovaná opatřeními obranného plánování, poskytuje ČR možnost rychleji mobilizovat a dosáhnout během kratší doby vyššího podílu vojenské schopnosti ozbrojených sil ČR nezbytného u každého člena NATO. Zmíněná opatření však vyvolávají ekonomický problém, protože během doby, kdy nejsou mobilizační schopnosti používány, vznikají podstatné náklady. Na druhé straně však existence „mobilizační schopnosti“ snižuje skutečné náklady vyvolané v době mobilizace.

Ekonomické otázky jsou tedy zásadním faktorem určujícím úroveň mobilizační schopnosti ČR, která dovoluje v rámci dané minimální varovné doby dosažení stanoveného zvýšení úrovně aktivních mírových sil s nejmenšími náklady.

Předpoklady mobilizace OS ČR

Uvedený systém zmobilizování ozbrojených sil ČR vychází z těchto předpokladů:

- ◆ Mírové síly AČR budou tvořit jisté procento válečného stavu. Značnou část těchto sil a prostředků však nelze využít při mobilizačním rozvinutí AČR, a tím i podstatně zkrátit celkovou dobu jejího mobilizačního rozvinutí. Současně, budou-li k dispozici potřebné finanční prostředky, se předpokládá cvičit mírovými útvary vlastní předurčené vojáky mimo činnou službu (v záloze). To pozitivně ovlivní jejich připravenost k používání bojové techniky, kterou je útvar vyzbrojen. U mobilizovaných útvarů je nezbytné dosáhnout vyšší úrovně připravenosti štábů k plnění bojových úkolů.
- ◆ Mírové útvary AČR a sklady mobilizačních zásob materiálu a bojové techniky budou dislokovány do menšího počtu posádek a samostatných objektů. To vytváří podmínky k současnému mobilizování dvou třetín útvarů v posádce a jejich blízkém okolí. Tento trend je však v rozporu s historickými i nedávnými zkušenostmi z pohledu napadnutelnosti útvarů soustředěných do jednoho prostoru.

Jedním z rozhodujících předpokladů zabezpečení mobilizačního rozvinutí je potřeba mít k dispozici potřebný počet vojáků mimo činnou službu (v záloze – rezerv – osob a materiálu), ve skladbě vojenských odborností (ČVO) odpovídající válečné organizační struktuře AČR a s odpovídající úrovní výcviku. Tento požadavek se předpokládá zabezpečovat pravidelným vojenským cvičením těch vojáků mimo činnou službu (v záloze), kteří neodpovídají kritériím novodobosti výcviku formou přecvičování vojáků mimo činnou službu (v záloze) z přebytkových odborností na nedostatkové odbornosti.

V rámci procesu pravidelné přípravy vojáků mimo činnou službu (v záloze) k dosažení potřebné úrovně jejich výcviku se předpokládalo ročně cvičit (včetně přecvičování) určité množství vojáků mimo činnou službu (v záloze). Tento předpoklad však byl v posledních letech výrazně narušen, především:

- * nedostatkem finančních prostředků na refundaci mezd a příjmů vojáků mimo činnou službu (v záloze), kteří vykonali vojenské cvičení,
- * snížením počtu mírových útvarů, u kterých lze provádět vojenská cvičení vojáků mimo činnou službu (v záloze),
- * organizačními a dislokačními změnami útvarů v procesu transformace a reorganizace AČR,
- * nástupovou nekázní vojáků mimo činnou službu (v záloze) a vyhýbání se povinnosti cvičení.
- * Vzhledem k těmto okolnostem a pro zajištění připravenosti útvarů k bojovému použití pro jejich mobilizačním doplnění byla přijata začátkem devadesátých let další opatření.

Kategorie krizového stavu

Podle rozsahu, míry a rizik vyplývajících z ohrožení života, majetku, funkcí státu, nebo když je ohrožena suverenita státu agresí, byla jednotlivá ohrožení rozdělena do tří kategorií krizového stavu (viz obr. 2).

a) *Nouzový stav*

Pro ohrožení vyplývající z živelních pohrom, katastrof a rozsáhlých havárií nebo jiných nebezpečí, v důsledku nichž je ve značném rozsahu ohrožen život občanů, majetkové hodnoty nebo vnitřní pořádek a bezpečnost.

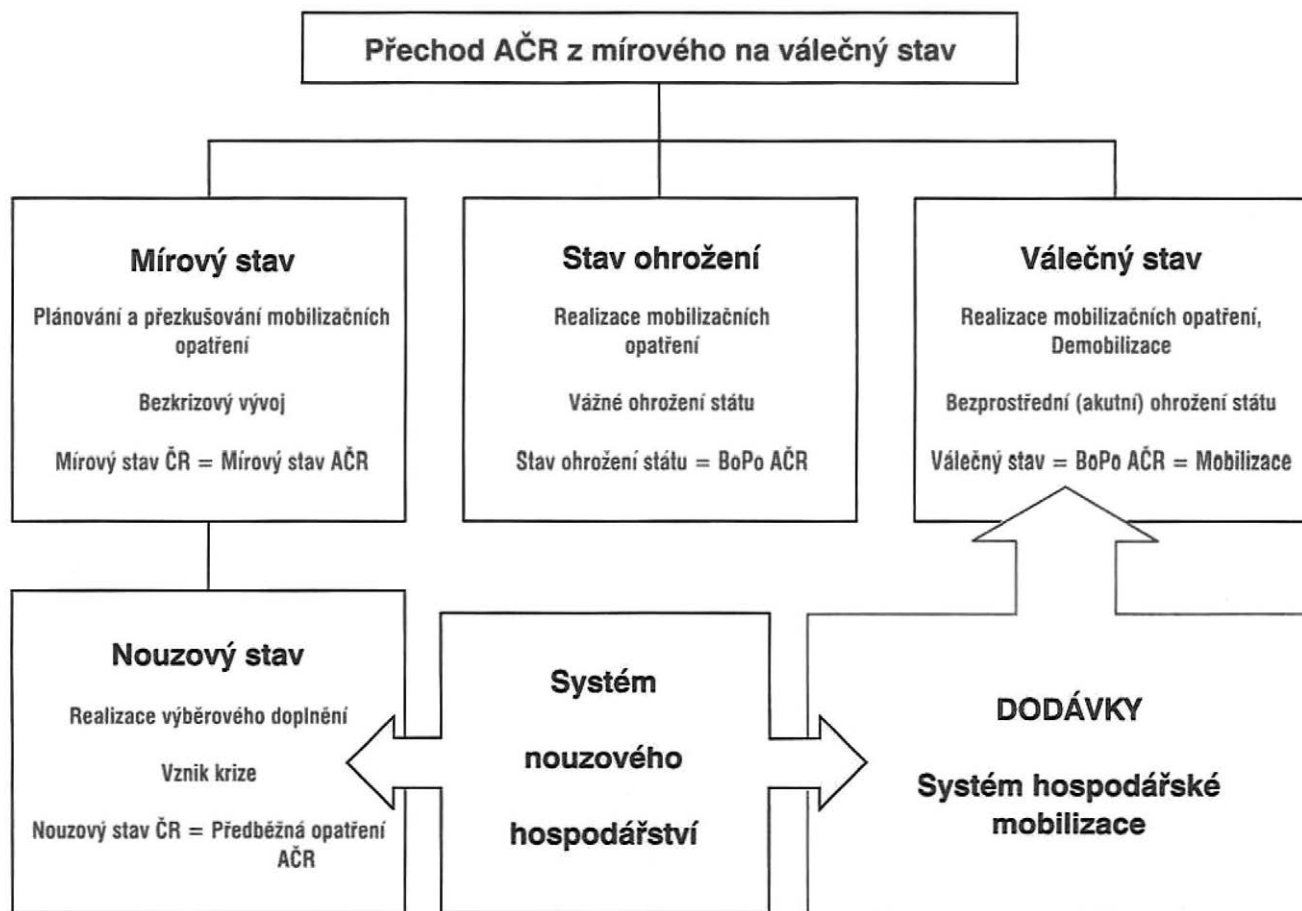
Z uvedené charakteristiky vyplývá předpoklad, že se AČR na eliminaci vzniklých ohrožení bude převážně podílet účastí vojáků činné služby, v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem, zásadně však za podmínky, že k řešení příslušného ohrožení nebudou postačovat síly a prostředky státních orgánů nebo Policie ČR. Zde se předpokládá **rozhodující součinnost na úrovni mezirezortní**.

Mobilizační opatření v AČR se předpokládá přijímat zcela výjimečně, v omezeném rozsahu a za předpokladu, že k řešení daného ohrožení nebude možné zajistit standardními prostředky, které jsou v míru k dispozici. Tato opatření se předpokládá zajistit cestou **výběrového doplnění**, formou povolání záloh na vojenská cvičení či výjimečná vojenská cvičení, vyžadující však rozhodnutí vlády ČR (legislativní i ekonomické zabezpečení tohoto opatření).

Naléhavost řešení daného ohrožení však bude pravděpodobně vyžadovat, aby byly vybrány útvary nebo jednotky AČR (síly okamžité nebo rychlé reakce). V případě použití předurčených vojáků mimo činnou službu (v záloze) bude nezbytné, aby byli k plnění úkolů vycvičení. U těchto útvarů se předpokládá plnit některá stanovená předběžná opatření systému uvádění do vyšších stupňů bojové pohotovosti.

b) *Stav ohrožení státu*

Pro ohrožení, jejichž cílem je v souvislosti s přípravou agrese znehodnotit diverzní činnosti prostředky obrany ČR a narušit přechod ozbrojených sil z mírového na válečný stav nebo pro jiná ohrožení, jimiž je bezprostředně ohroženo její demokratické zřízení nebo svrchovanost republiky či aliančního spojení. Z uvedené charakteristiky vyplývá, že tato ohrožení jsou takového rozsahu, která vyžadují přijmout souhrn závažných právních, nevojenských i vojenských opatření. Z tohoto důvodu vyhláší stav ohrožení státu Parlament ČR.

Armádu České republiky k překonání vzniklých opatření se předpokládá uvést do příslušného stupně bojové pohotovosti v rámci které budou **plněna mobilizační opatření**.

Jako součást mobilizačních opatření se předpokládá vhodně strukturovat personální posílení (třeba i na válečné počty) územních vojenských správ (ÚVS) a velitelství územní obrany (VÚO), které povolávají a dodávají v součinnosti s civilními orgány státní správy a samosprávy a právníky osobami mobilizační zálohy ke stanoveným útvarům AČR, ale i k ostatním složkám ozbrojených sil. Podílí se na zabezpečení útvarů rozmísťovaných na teritoriu a řeší v součinnosti s územními orgány státní správy opatření související s přípravou území k obraně, včetně ochrany a obrany objektů zvláštní důležitosti, vyžaduje-li to vzniklá situace. Zde se předpokládá součinnost na úrovni mezirezortní a rezortní v několika úrovních.

c) Válečný stav

Pro přímé a bezprostřední ohrožení státu či aliančního spojence vojenským napadením cizí mocí, nebo došlo-li k tomuto napadení. Válečný stav vyhláší Parlament ČR.

Armádou České republiky v návaznosti na mobilizační opatření realizovaná za stavu ohrožení státu a při současném plnění úkolů vyplývajících ze stavu ohrožení státu, se předpokládá mobilizovat ostatní síly (hlavní obranné síly) a připravit je k plnění bojových (odborných) úkolů. Tento úkol se předpokládá realizovat formou **částečné nebo všeobecné mobilizace**.

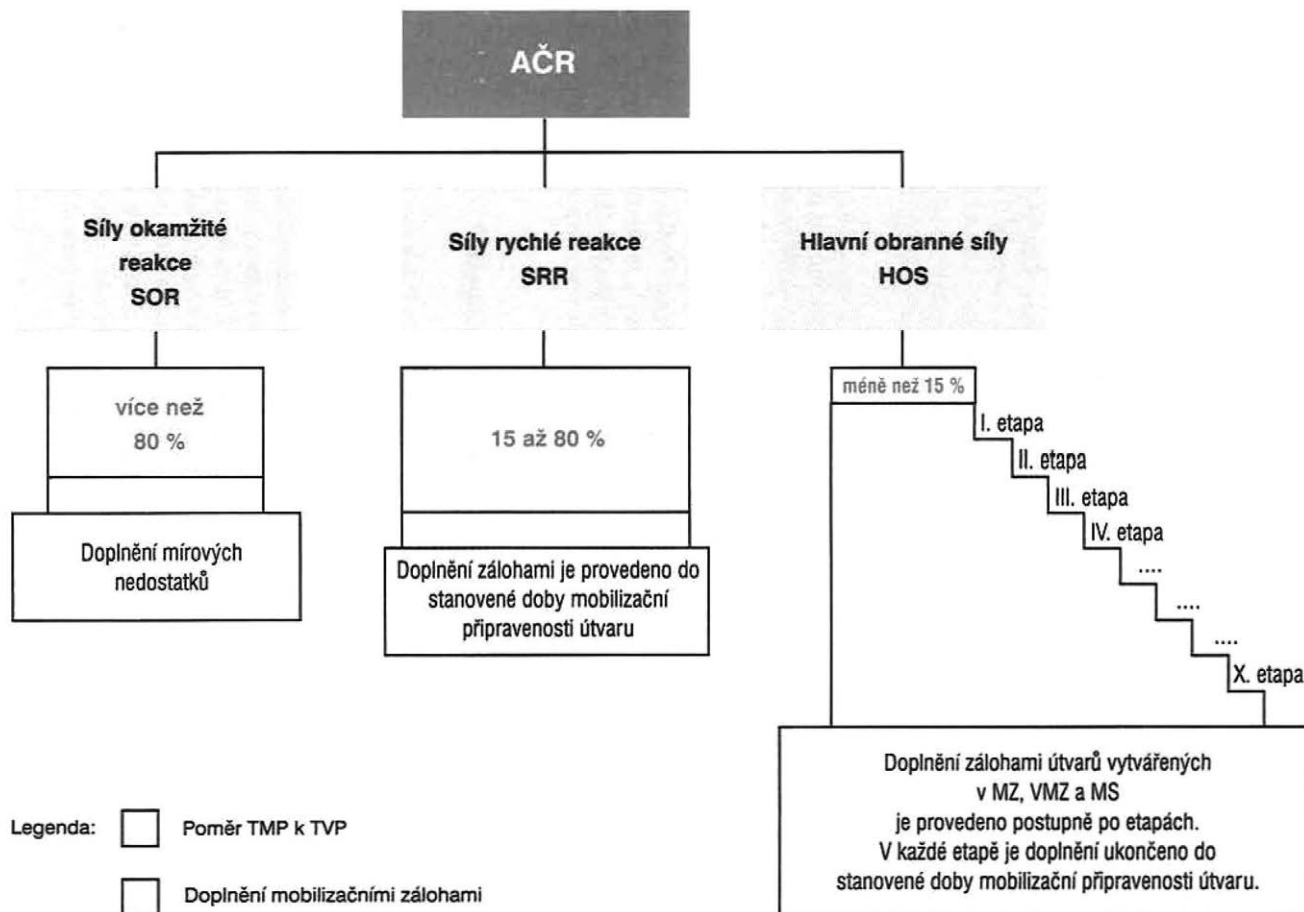
Rozvinutí ozbrojených sil na válečnou strukturu a počty je uvažováno **nadále zajišťovat mobilizací**, kterou v souladu s nově přijatými příslušnými brannými zákony budou provádět její stanovené mírové organizační struktury po linii mobilizační podřízenosti a na její realizaci se budou podílet v rozsahu své působnosti orgány státní správy a samosprávy a právnické osoby.

Mobilizační rozvinutí hlavních obranných sil AČR se předpokládá organizovat v návaznosti na opatření provedená za stavu ohrožení státu a podle rozsahu sil a prostředků AČR, které jsou k dispozici po zasazení AČR k plnění úkolů vyplývajících ze stavu ohrožení státu (viz variantu **obr. 3**).

K vytvoření zálohy velitele AČR k obnově bojeschopnosti pozemních sil se po úplném rozvinutí AČR na válečnou organizační strukturu a počty se předpokládá vytvořit na zvláštní rozkaz stanovenými prvky potřebný počet taktických uskupení ve struktuře stanovené na základě kalkulací materiálu a techniky, která bude po zmobilizování AČR k dispozici nebo bude dodána z výroby.

Otázky personální práce, řízení profesionálních kariér, sociální politika rezortu, mzdové oceňování osob a systém přípravy personálu budou proto v příštích letech ve středu zájmu vedoucích pracovníků rezortu.

V roce 2003 se předpokládá dosažení plné profesionalizace sil okamžité a rychlé reakce předurčených pro alianční použití a změna jejich systému výcviku. Síly okamžité a rychlé reakce pro plnění národních úkolů budou připravovány i k eliminaci rizik nevojenského a smíšeného charakteru. Ve výcviku pilotů se předpokládá diferenciací počtu letových hodin u součástí vyčleněných k plnění aliančních úkolů. Výcvik branecké populace i přes její počet ní pokles bude prováděn v rozsahu nezbytné potřeby tvorby záloh hlavních obranných sil pro první fázi zmobilizování do dvojnásobku mírových počtů, s využitím institutu výcvikových středisek.

Rozhodujícím předpokladem úspěšné realizace změn, které bude třeba uskutečnit v příštích letech, je zvýšení kvality lidských zdrojů. Dobře připravený a motivovaný personál je zárukou toho, že úkoly BoMoPo, ale i ostatní oblasti života rezortu obrany budou řádně realizovány a vložené prostředky řádně využity. Cílem je získat a udržet co nejvyšší lidi pro službu v rezortu.

Od roku 1997 mírně roste zájem o službu v armádě, zejména o krátkodobou vojenskou kariéru. Přesto zejména nedostatečné sociální zázemí (byty, platy atd.) a nízká prestiž vojenské profese nadále neumožňují nábor potřebného počtu kvalitního personálu. Předpokládá se, že bude i nadále probíhat proces snižování počtu pracovníků rezortu, a to zejména vojáků základní služby a občanských zaměstnanců. Současně s tímto bude probíhat strukturování z hlediska hodnotného složení a věku.

Součástí změny struktury vojenského personálu rezortu je vytvoření rotmistrovského sboru na bázi stávajícího omezeného profesionálního sboru poddůstojníků. Předpokládá se, že celková potřeba cca 9000 rotmistrů z povolání pro nejnižší odborné a velitelské funkce bude naplněna v průběhu deseti let.

Jak jsem již uvedl, profesionalizace se bude postupně zvyšovat, a to přednostně u sil okamžité reakce a sil rychlé reakce. Odhaduje se, že cílové mírové počty osob rezortu obrany by neměly překročit 60 000 osob, z toho bude asi do 47 000 vojáků v činné službě (27 000 vojáků z povolání a 20 000 vojáků v základní službě) a asi do 13 000 občanských zaměstnanců. Cílového počtu osob se předpokládá dosáhnout do konce roku 2003.

Tento počet je navrhován jako výsledek iterativního procesu mezi operační potřebou vojsk, mobilizační schopností k aktivaci potřebných sil a prostředků v daném časovém horizontu, možnostmi rezortu v oblasti finančních zdrojů, možnostmi hospodářství s pohledu akvizicí a střednědobou prognózou demografického vývoje. Tímto opatřením se předpokládá zásadní redukce počtů osob v rezortu přibližně o jednu třetinu.

Přinesla reorganizace také reformování?

Jak tedy odpovědět na tuto otázku z pohledu BoMoPo? Jak vlastně chápat pojem „reformování“? Pohlížet na něj jako na vnitřní **upevnění či stabilizaci** AČR, nebo pouze jako na vnější odraz do civilního sektoru po provedených reorganizačních změnách v ozbrojených silách? Odpověď není jednoduchá, nepřímou jsem se ji snažil nastínit v některých v předchozích částech se zaměřením na prvně zmiňovaný význam.

Je nepochybné, že bylo vykonáno obrovské množství práce, ale také, že došlo i k nedorozuměním. Domnívám se, že nám dosud chybí hluboká a nezávislá analýza úspěšnosti jednotlivých transformačních a reorganizačních kroků. Odchody odborníků, zejména z vyšších štábů, a jejich mnohdy nepromyšlené nahrazování nezkušenými mladými vojáky, odchody absolventů vojenských škol a mladých vojáků z důvodu životní nejistoty a ztráty perspektivy či víry ve vojenskou povolání, chybějící či nenaplněná pevná pravidla kariérního postupu a neustálé personální změny přinášejí do práce velitelských orgánů **přemíru operativnosti**.

Dnes je již zřejmé, že některá reorganizační opatření byla prováděna především pod tlakem finančních omezení a s krátkodobou perspektivou při odsunutí koncepčního pohledu, což se nyní zpětně vrací jako bumerang.

V této úvaze jsem se snažil postihnout některá fakta a okolnosti, tak jak se mne osobně přímo dotýkají z pohledu vývoje a perspektiv BoMoPo. Jsem si vědom, že rozsah článku a specifika v jejím utajování mi dovolují se některé problematiky pouze dotknout. Pokud se však podíváme zpět na těchto uplynulých deset let, musíme objektivně konstatovat, že v zabezpečování bojové a mobilizační pohotovosti bylo vykonáno **mnoho pozitivního**. Bohužel z celkového pohledu však nemohu souhlasit s tvrzení, že dlouhodobá reorganizace AČR přinesla očekávanou úroveň jejího reformování v armádu moderního typu.

* * *

Závěrem si dovoluji heslovitě uvést některé otevřené otázky, podněty k diskusi a úvahám, co by bylo potřebné řešit v dalším období, zejména ve vazbě na oblast BoMoPo. Jsem si vědom že mnohým se budou zdát naivní či nesplnitelné, domnívám se však, že bez velkých cílů pokroku nelze dosáhnout.

Jedná se například o tyto oblasti:

- Zaměřit se na finanční a sociální zabezpečení vojáků a jejich rodin, které má přímý vliv na otázky BoMoPo. Možností je řada, např. přidělení bytu nebo jejich nákup jednotlivci, daňové úlevy, nulový nájem u vojenských bytů, nákupy ve vojenských prodejnách bez DPH, bezplatná místní doprava atd., to vše bez přímého dopadu na rozpočet OS. Tato řešení pomohou odpoutat mysl profesionálů od existenčních starostí a tito se mohou plně (24 hodin) denně věnovat svému povolání ve srovnatelných podmínkách se spojeneckými vojáky.
- Vytvoření gardového nebo miličního systému, při rozdělení teritoria ČR do 14 VÚSC a potřebného počtu vojensko-správních celků (vojenských posádek) pokrývajících stávající rozdělení do okresů (zabezpečení správního rozhodování v prvním a druhém stupni) a nezbytného počtu nově vytvořených, nepřetržitě pracujících odvodních středisek, s případným přenesením finanční zodpovědnosti za zabezpečení některých prvků tohoto systému na ministerstvo vnitra. Tímto systémem zabezpečit řešení otázek nevojenských ohrožení, otázek ochrany a obrany zázemí včetně příkrytí prostorů, to vše při předpokládaném zrušení okresů v civilní sféře, ale při vytvoření (zachování) nezbytných styčných prvků (i mobilních) ve vojenské správní oblasti pro řešení evidenčních a doplňovacích otázek přechodu OS ČR z mírového na válečný stav.
- Dořešení otázek OUS z pohledu průchodnosti množství a úrovně prověrek na nejnižších prvcích a zejména u vojáků mimo činnou službu (v záloze).
- Pozitivní přístup k aktivizaci obranného průmyslu z pohledu iniciace domácí zbrojní výroby (nezbytná modernizace pozemních sil).
- Plná profesionalizace mírové armády při zachování všeobecné branné povinnosti v určitých vynucených aspektech (stav ohrožení státu a válečný stav).
- Pravidelné střídání rezervních (na bázi dobrovolnosti), profesionálních a smíšených prvků v mírových operacích s využitím pozitivních vlastních zkušeností z rekrutace.

- Urychlené dořešení právních otázek (vytvoření národního legislativního rámce) souvisejících s předáním útvarů (TOA) pod velení a řízení NATO při řešení (vyhlášení) národních mimořádných opatření podle branného zákona.
- Řešení přípravy rezervistů formou plného finančního ohodnocení, při využití techniky a materiálu od AČR. Zavedení a využití institutu dobrovolných cvičení a plně placených týdenních, měsíčních, půlročních soustředění s případným daňovým zvýhodněním rezervistů za předpokladu výdeje výstroje a materiálu do bytu.
- Provedení změn v hodnocení BoMoPo z pohledu aktuálnosti, pravidelnosti hodnocení s důrazem na sebehodnocení velitelů s využitím a převzetím potřebných standardů NATO. Na základě zkušeností z mírových misí a akcí na Balkáně, případně rozčlenit reakční síly zařazením do nově strukturovaných kategorií připravenosti s výrazným rozlišením dob pohotovosti a připravenosti k bojové činnosti.
- Striktní vymezení podmínek odpovědnosti politiků a příslušníků ozbrojených sil za obranu ČR. Prosazení politické vůle a dostatku finančních prostředků pro zabezpečení ozbrojených sil v duchu závazků, které ČR přijala se vstupem do NATO.
- Oddělení oblasti důchodů a vyplácení sociálních dávek pro bývalé vojáky z povolání – důchodce od rozpočtu OS, při vytvoření fondu pojištění v rámci celkové reformy důchodového systému.
- Urychlené přijetí zákona o „státním zaměstnanci“, atd.

Nezbytnou podmínkou pro realizaci těchto myšlenek a námětů je jejich diskutování, rozpracování a následná novelizace INA a zejména branných zákonů v duchu poznatků z praxe, které se objevily po prvním čtvrtroce jejich využívání z pohledu národního, ale i vývojových trendů, tendencí a záměrů NATO zejména v nasazování aliančních reakčních sil z pohledu mezinárodního.

Literatura:

- **Herald Tribune**, listopad 1999.
- **Armed Forces Journal**, ročník 1999, 2000.
- Branné zákony, vlastní prezentace, podkladové materiály z let 1999 a 2000 INA.

Některé použité zkratky:

☐ AC-RC – Active Corps – Reserve Corps	☐ SOR – síly okamžité reakce
☐ BoMoPo – bojová a mobilizační pohotovost	☐ SRR – síly rychlé reakce
☐ ČVO – číslo vojenské odbornosti	☐ TVP – tabulky válečných počtů
☐ HOS – hlavní obranné síly	☐ TMP – tabulky mírových počtů
☐ NG – Národní garda USA	☐ TOA – transfer of authority – předání kompetencí (odpovědnosti)
☐ INA – interní normativní akt	☐ VTM – výzbroj, technika, materiál
☐ OPTEMPO – operační tempo	☐ VÚO – velitelství územní obrany
☐ OUS – ochrana utajovaných skutečností	☐ ÚVS – územní vojenská správa
☐ SFOR – Stabilization Forces (stabilizační síly)	